

Forfatter: Palladius, Peder

Titel: Peder Palladius' Danske Skrifter

Citation: Palladius, Peder: "Peder Palladius' Danske Skrifter", i Palladius, Peder: *Peder Palladius' Danske Skrifter*, udg. af Lis Jacobsen , H.H. Thiele, 1911-1926, s. 246. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-palladius05val-shoot-idm140381306398096.pdf> (tilgået 07. maj 2024)

Anvendt udgave: Peder Palladius' Danske Skrifter

3.

1546, 11. December. Peder Palladius til Mogens Gyldenstjerne.

Naade oc fred aff gud fader wid Jesum Christum, kære her Mogens gode herre, oc synderlig gode wen. Jeg tacker eders strengthed kierlige oc gerne for alle welgeminger, fick ieg eders strengtheds scriffuelse, om tuo vnde sager, den ene om de tuo vnge personer, som dem haffue beleyet til sammen vdj tredie lied, den anden om 247 den som ilde farer aff sted, met sin hostru, oc e. s. begerer der offuer raad aff meg, huad best er i saadanne sager. Min gode herre, gode raad ere dyre i saadanne vnde sager, saa sant hielpe meg gud, fordi, at naar gestlige personer icke kunde komme vnde mennisker til lydelse oc hørsomhed, tha er der raad hoss øffuerigheden, oc hoss den werdslig befalning, men tuert om igen, kan icke werdslig øffuerighed komme til weye, met the vnde, neppe er der da raad, hoss de geistlige, som ordet skulle predicke, huilckit de wgudelige fryckte mindre for, end for den werdslig swerd, oc naar huerken den aandelig eller werdslig, øffuerighed wil straffe de onde, som wid bør, saa wil gud straffe, den ene met den anden, der aff, er pestilentz, hunger dyrtid oc blodstyrting, tit oc offto i land oc rige, for mand steder¹ de onde, at bliffue vdj deris ondskab oc icke tager saa wel fatt paa deris hwd oc kiød, som paa deris guotz oc peninge, de passe der en føye ting paa, ja thøre wel synde mere der paa, naar det swier icke i hwden, der for skulde wel (met aarlow sagt for eders strengthed) en hunddrenge met en par schole riiss i hans haand, mere wdrætte hoss saadant folck, end anten mundelig vnderuisning eller penning straff, som det oc wor sædwon vdj officials tid, att handle met saadanne, Oc hør nu hen til den almindelig dom, som er skickkit i Roschyld, at saadanne offuertredere skulde || der straffis oc sættis til rette, som vdj eckteskabs handel ilde bæere dem att etc. Men kære herre, de raad som ieg wid oc kan oc maa giffue met en god samwittighed, wil ieg aldrig forholle for eders strengthed, anten vdj disse eller andre sager, De fyrste tuo haffue syndit emod den werdslig offuerigheds befalning, som er befalit met god skiel, oc haffuer gode store oc drabelige sager met seg, der for haffue de ocsaa syndit imod gud, thi kon. marestatts ordinants, som eders strengtheds indsegel ocsaa henger for, den forbiuder at engen maa komme sammen vdj tredie lied, i eckteskab, oc 1 *herefter et overstreget i.* 248 er icke vdj min befalning eller embede, at maa andet skickke, eller dispensere, men skal der dispenseris met dem, da skal det hentis hoss kon: maiestatt sielff, oc icke hoss andre, vden saa er, at the wille oc maa rømme hans naadis riger, hen i fremmede lande, som ingen wid aff deris samleg at sige, oc ey heller støder seg paa dem, paa slecktis eller kiød oc blotz wegne, tha er wdlendighed deris straff, for det, som de haffue brutt imod deris øffuerighed, oc siden kunde de leffue til sammen vdj eckteskab, heller end de skulde bliffue paa werre weye. It aff disse tuo skal ske, om de skulle maa leffue vdj eckteskab met huer andre, wiste ieg andre raad, da wilde ieg gerne diele dem met eders strengthed, saa santt hielpe meg gud. De andre tuo mue icke skillis att for vnd forligelse, huerken for gud eller for mennisken, at the ey bliffue tuo ecktefolck til anten deris døde dag, vden det siette bud ord brydis aff dem anten. Der som herskab icke straffer saadannen¹ skalck, at det swier i hwd oc kiød, som ingen anden straff eller formaning kan hielpe til, tha bliffue the wisselige dielafftige vdj pinen, som gud wil siden straffe hannem met til lifff oc siell, for saadan hans woffueruindelich oc w affladelig fortroden skalckhed, han beuiser || tyraniske oc traatzelige imod sin fattige hostru, det wil wurde huert menniske swart nock at bæere sine egne synder til dom, end siden at belade seg met fremmede synder, oc det gør øffuerighed, som icke wil finde tilbyrlig straff, huor met the kunde affuerie større synd oc liffs oc siels fare, som wor naadiste herre vdj Ribe paa herre dage (som der sist wor) luod saadan en skalck wid erlig oc welbyrdig mand Henrick Ransaw straffe, om eders strengthed der wor, oc det hørde eller kan tilminde dragis. Der som quinden icke findis at giffue hannem aarsage til saadan en grum oc wchristelig handel, da kan ieg icke andit raade, end at eders strengthed luod hannem smage x eller xij schole riiss, at det kunde swie i hwden, saa at han kunde 1 *herefter et overstreget en.* 249 sielff føle huor got det gør, at slaa riffue oc slide it fattig quindfolcks legom oc limmer, oc besynderlige den som hannem bør at fare best met, oc det, andre til itt exempel etc. Wor der siden nogen fare paa ferde, oc herskab icke anderledis wilde den affuerie, tha kunde de skillies att fra mad oc maall en tid laang, att leffue huer for seg, vden wid eckteskab, oc icke beuare dem, paa anten sider, anten vdj eckteskab eller vden wid, met andre, vnder herskabs større straff oc vnde dissimellom den, den største part aff guotzit som minst haffuer skyld, det er, quinden, som ieg formercker, at hun kan siden bliffue vdj enlighed hoss hendis slecting, ind til han anten fortryder det som giort er, eller oc wid døden for sin rette løn, thi¹ for gud bliffue de ligeuel, saa lenge tuo ecktefolck, men for deris vndskab oc hans skalckhed wige de da saa lenge fra huer andre, kære herre andre raad oc bedre wid ieg icke vdj disse sager. Raader oc biuder e. s. offuer meg, ieg wil altid gerne findis willig effter min formoffue. Eders strengthed den euige gud befalendis. *Screffuit i Kiøbenhaffn leffuerdag for s. Lucie dag aar etc. mdxlvj.*
Peder Palladius, doct.

Udskrift: Erlig oc welbyrdig mand, oc streng ridder, her Mogens Gyldenstjerne til luersnes, høffuismand paa Dragsholm slaatt sin kære herre, oc gode wen kierligen tilscreffuit.

Paaskriff med Mogens Gyldenstjernes Haand: Dochtter Peder Peladms super tendens i Sellen om

leigermol oc forlygelsse i echtteskab.

Indlagt findes et løst udateret og u-underskrevet Ark af følgende Indhold:

Kære herre som e. s. lader meg tilspørre huor maange her er bortdøde aff pestilentz fra det fyrste det begynte her at regnere, som er paa thenne dag it hielt aar oc * 250 iij maanether, oc er en megtig hob borte buode aff almosfolck vnge folck peblinge och børn, saa at thet kender [eg wel bode i kirken i scholen, oc paa gaden, men en wisse tall huor maange bortdøde ere vdi saa laang tid, wid ieg icke, om den staar til faangs, gerne wil ieg høre meg om, oc huad wished ieg kan offuerkomme wil ieg giffue e. s. til kende. Jeg haffuer icke megit wærit hiemme i denne sommer, Nu tyckis off, at det sagter seg, oc den almege tiste gud wil nu drage den sin riiff fra oss, gud giffue, at huer aff oss¹, som igen leffue end nu, wilde tencke, at det er giordt *hannem* til gode oc til paamindelse, som den fierde capitel i Viisdoms bog vduiser, at gud kaller de vnge spiir, det er, de vnge gudfrycktige menniske (som icke haffue at bære til dom, vden deris opryndelig synd, som er dog nock) bort til seg, paa det, at de gamle wgudelige, som haffue syndit fra deris vngdom, oc waare tusinde maal mere werd at kailis her bort vdi guds wrede, skulle rette oc bedre deris ganske leffnit met en sand anger oc rwelse, att kiende deris synd, oc syndsens sold den euige død som de wel haffue fortientt, oc saa wid euangelij lerdome, indfly met deris tro, til gud faders naade oc miskundhed, wid Jesu Christi fortienst oc werdskyld, at hente deris sønds forladelse retferdigheds tilregnelse, oc det euige lifff, oc siden føre it christeligt oc kierligt leffuenit, vdi sitt rette kald, gud til loff, oc sin² neste til gode, lide korsit, oc strii mandelige imod sine vnde begeringer etc. Her er ickon ij eller iij liig om dagen, som her wor for iij wger || sex eller viij eller flere etc. Thette wilde ieg icke forholle for eders strengthed, til ieg kan faa wiidere widskab der om.

(Egenhændig Original i R. A. Privatarkiver: Mogens Gyldenstjerne. Hovedbrevet har været sammenfoldet og lukket med et Papirsegl; dette er bevaret. - Afskrift i NKS. 40. 2710. III. p. 55. Udgivet i Theol. Tidsskrift IV, 1840, 181 f.

* *
--